

Zin en onzin van gendertests

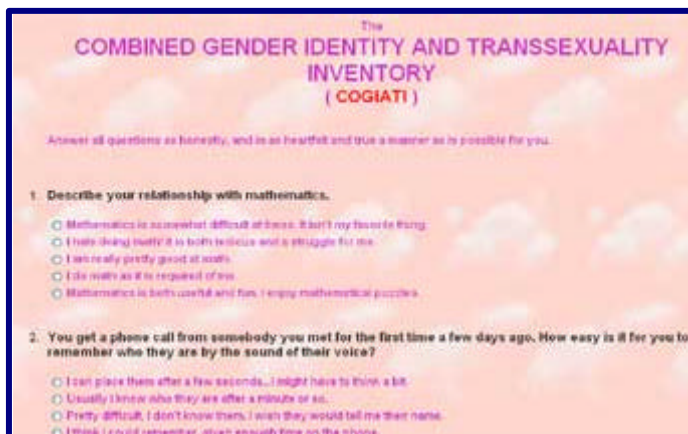
Geregeld kloppen mensen met een specifieke vraag aan: ze willen van ons horen wie of wat ze nu zijn. Of ze nu binnen de categorie travestiet, transgenderist, of misschien wel transseksueel vallen? Men is op zoek naar een groep waarbij men zich kan indelen, waarmee men zich kan identificeren, die een houvast kan bieden.

Voor mensen die twifelen aan hun genderidentiteit, is de zoektocht hiernaar geen makkelijke klus. Hierbij zoeken naar een houvast of een verankering is te begrijpen. Een antwoord vinden op vragen, biedt rust, zorgt voor zekerheid en stabiliteit. Het zorgt voor herkenning en erkenning.

Dingen indelen in categorieën is één van de zaken die we met zoveel mogelijk dingen rondom ons doen: mensen zijn man of vrouw, blank of zwart, oud of jong, dingen zijn groot of klein, mooi of lelijk, zwaar of licht, opvattingen zijn juist of fout, pervers of nobel, achterhaald of progressief... Categoriseren heeft nut: het zorgt ervoor dat de wereld rondom ons bevattelijk wordt, hanteerbaar. Mochten we dat niet doen, dan wordt het in ons hoofd een chaos. We zouden niet meer in staat zijn onze wereld te ordenen en zaken adequaat te beoordelen.

Anderzijds zitten aan dit categoriseren uiteraard ook beperkingen vast. Kenmerken die niet binnen een categorie passen, laten we liever buiten beschouwing, want anders klopt het plaatje niet meer. Zo dreigen classificaties stugge en onjuiste voorstellingen van de realiteit te worden.

Of het categoriseren van verschillende genderidentiteiten -en rollen zinvol is, is één vraag. Waarom we het toewijzen van een categorie voor onszelf aan iemand anders zouden overlaten, een andere. Of meer nog: laten we dit afhangen van de uitkomst van een test die we invullen?

Een eindje terug nog, liet iemand me weten dat hij/zij de COGIATI had ingevuld en dat het resultaat zus of zo was. De Cogiati, dacht ik, daar moeten we ons toch even wat gaan in verdiepen. Lang geleden al, wellicht toen de test nog niet zo heel lang op het internet te vinden was, vulde ik die ook eens in. Wat nu precies mijn score was en tot welke categorie ik

behoorde weet ik niet meer, maar ik herinner me in elk geval dat het geen slecht idee was om hulp te zoeken bij de beleving van mijn genderidentiteit. Tijd om de test nog eens over te doen.

De Cogiati staat voor Combined Gender Identity and Transsexuality Inventory. Hij werd ontwikkeld door de Amerikaanse Jennifer Diane Reitz, zelf een transseksuele vrouw. Ze omschrijft de test als een poging om een instrument aan te reiken dat antwoorden biedt op vragen die betrekking

hebben op welke genderidentiteit men nu heeft. Reitz verduidelijkt dat de resultaten van de test niet heilig zijn en dat ze een professionele diagnose nooit kunnen vervangen. De resultaten dienen dus enkel als indicatie; m.a.w. ze proberen een houvast te bieden voor zij die zoekende zijn.

Wie zijn deze zoekenden dan? De Cogiati richt zich tot pre-operatieve 'transitionele' vrouwen, die niet meteen weten wie ze zijn of wat ze moeten doen. De test richt zich dus tot zij die als man geboren werden, twijfelen over hun genderidentiteit en niet goed weten waar zichzelf te plaatsen en bovendien nog niet geopereerd zijn. Deelnemers worden gevraagd de vragen zo oprecht mogelijk te beantwoorden. Hoe eerlijker de antwoorden, hoe betrouwbaarder het resultaat dus. De test zelf bestaat uit 65 vragen waarbij telkens 5 antwoordmogelijkheden horen. Na afloop berekent de computer meteen een score voor de test. Afhankelijk van hoe laag of hoog deze score is, word je ingedeeld in een categorie. Deze gaan van 'absoluut mannelijk', tot 'klassieke transseksueel'. Bij elke categorie staat uitleg en worden er aanbevelingen geformuleerd over wat je al of niet aan stappen kunt ondernemen.

Reitz verduidelijkt herhaaldelijk dat haar test slechts een amateuristische poging is om een valide test te ontwikkelen. Ze heeft deze slechts ontworpen bij gebrek aan tests rond dit gegeven. Ze vond echter dat er echt wel nood was aan zo'n test. Ze ontwikkelde de test op basis van items uit andere bestaande tests. Tests die peilen naar cognitieve aspecten, persoonlijkheidsaspecten en ja, zelfs gendersaspecten. Ze vulde deze aan met eigen materiaal. Ze verklaart duidelijk dat ze weet dat deze test onvoldoende wetenschappelijke onderbouw heeft en niet op z'n validiteit (meet ik wel wat ik wil meten?) en betrouwbaarheid (is wat ik gemeten heb wel juist?) is getest. Ze nodigt meteen wetenschappers uit om van deze test een valider en betrouwbaarder instrument te maken, om de test om te vormen tot een degelijk werkmiddel dat zijn waarde kan bewijzen op het gebied van genderverduidelijking. M.a.w. de test is bedoeld als richtingaangever, maar we moeten de resultaten en aanbevelingen niet al te ernstig nemen.

Hoewel Jennifer Diane Reitz met het ontwikkelen van deze test wellicht niks anders dan goede bedoelingen had, schuilen er toch een aantal gevaren in het nemen van tests als deze.

Wie doet deze test? Wellicht mensen die zoekende zijn. Op zoek naar welke genderidentiteit men nu eigenlijk heeft; bij welke genderrol men zich het best zou voelen. Het lijkt opportunistisch om te hopen dat je aanwijzingen kunt vinden in het afleggen van een dergelijke test. Antwoorden op dit soort vragen zoek je beter in eerlijke introspectie of via gesprekken met een therapeut/hulpverlener. Vaak weet men immers voor zichzelf toch al wie of wat men is en wat men hoopt er aan te kunnen doen, maar is men bevreesd om dit kenbaar te maken.

De resultaten van dit soort tests ziet men dikwijls alleen maar ter verificatie van wat men voelt of wil. Met andere woorden: de gevoelens worden gelegitimeerd door de resultaten van de test.

Op elke vraag zijn vijf antwoorden mogelijk. Vind je jezelf in geen enkele van de antwoorden volledig terug, dan zit je met een probleem. Antwoorden worden dus in een bepaalde vorm en richting geforceerd. Uiteraard beïnvloedt ook dit het resultaat van de test. Bovendien valt uit de antwoorden vaak ook gemakkelijk af te leiden welk antwoord het best te geven is, wil men zus of zo scoren. Er staan uiteraard vragen bij ter validatie, items die sterk op andere lijken of onbeduidende zaken lijken te bevragen. Maar dan nog. Bovendien kunnen testresultaten ook verschillen naargelang het moment waarop men die invulde en de gemoedstoestand waarin men verkeerde.

Er werden op dit soort tests ook kritieken geformuleerd door andere auteurs¹. De vragen bijv. zijn nogal gebaseerd op stereotypingen, zoals: alleen mannen kunnen kaart lezen of een wagen parkeren, vrouwen zijn verbaal sterk en sociaal vaardiger. Ze suggereren dus rigide categorieën die in werkelijkheid dynamisch en rekbaar zijn.

Een andere kritiek luidt dat hoe meer mensen de test afleggen, hoe meer kans dat het resultaat voor sommigen wel zal kloppen, maar hoe meer kans ook dat het voor andere mensen niet zal kloppen. Net als bij veel testbatterijen lijdt ook deze test onder de vals positieve en vals negatieve uitkomsten ('de test werkt wel degelijk, want bij mij was de uitkomst zeer correct').

Tot slot wordt ook vermeld dat de testresultaten soms op een competitieve manier worden gebruikt: 'ik haalde een hogere score dan jij, dus ik ben meer vrouw dan jij'.

De Cogiati is trouwens niet de enige test die peilt naar iemands 'ware' genderidentiteit. Er is bijvoorbeeld ook de Bem Sex Role Inventory van Sandra Bem (1977), de Moir Jessel Brain Sex Test van de gelijknamige auteurs (1989). De Spark Gender Test bijvoorbeeld, pretendeert hetzelfde, maar is luchtiger opgevat.

Er zijn zowel believers als non-believers voor dit soort tests te vinden. Het blijft hoedanook een populair item. Google maar eens op 'cogiati', je vindt er meer dan 700 links over. Er zijn vertalingen van gemaakt in het Duits, Pools, Spaans, Frans en zelfs het Nederlands.

---

¹ Andrea James – TS Road Map, Anne Lawrence van de gelijknamige site

Wie de test voor zichzelf wil doen kan dit misschien best doen uit nieuwsgierigheid. Niet meer of niet minder. Conclusies trekken uit de resultaten van de test is niet aangeraden. Behalve dan deze misschien: Zit je met genderissues en lijd je hieronder, dan is het best om hulp te zoeken, zodat je lijden vermindert of opgelost geraakt.

Je vindt de COGIATI en de Moir Jessel Brain Sex Test op:
<http://transsexual.org/TEST0.html>

Een Nederlandstalige papieren versie van de COGIATI is te vinden op:
<http://home.hetnet.nl/~mikage/trans0109.htm>

De Luchtiger Spark Gender Test (eerst registreren):
<http://community.sparknotes.com/gender/>

Een kritische kijk op gendertests:
<http://www.tsroadmap.com/mental/gendertests.html>
en
<http://www.annelawrence.com/faqs.html#tests>

Een satire op dit soort gendertests:
<http://www.tsroadmap.com/wisdom/dianati.html>
en
<http://www.hypnoticwishes.com/adult/test/>

Koen Taillieu